

Országgyűlés

Ívret 107. 9.

# Előleges Rajzolatok Mellyeket

A Magyar Ország régi, mostani, és jövődöbeli leheto Kereskedésének  
Állapójáról, a maga észmérései, és tapasztalásai után, a mostani  
Időkhöz alkalmaztatva

írta

Dertzeni Dercsenyi János Cs. Királyi Tanácsos, s több Cs. M. Vármegyék  
Sábla Bírójá, mint a Cs. M. Beregh Vármegye Kereskedési Kiküldötté,  
„gének Elölülője.

Magyar, 40 ív. oldal



## Foglaltatya.

- I. Historiai Jegyzések a Magyar Országai Kereskedésre néve.
- II. Közhatalmas Dörvényei a Kereskedő Nemzetek Országunkra által.,  
„máskor.”
- III. Azon Kereskedés közhatalmas Pontjainak, és Dörvényainak leírása.
- IV. A Magyar Országai Passusok.
- V. Az Industria, és Commercium nemelty akadályai; azokon kívül, mellyet  
sub H. II. már előjöttek.
- VI. A Veretikei Passus által az Északai Tartományokban, nevezetesen  
„sen Lengyel, és Muszkai Országokban kinyitandó Kereske-  
„desnek Argumentumai, Datumai, és Factumai.
- VII. Csak hasonlítava a Magyar Országai Kereskedésnek már Nemze-  
„tek Kereskedésével.



1. Historiai Segyisgek a Magyar Országai Kereskedésre nézve.

Hogy a kereskedést tárgyazó dolgokba, a mennyire tudni lehet, eleint fogva mit történhet Országunkba mind e mai napig, az exsán követ, keresők könnyebben leheső meg fejtegetek végett elmulhasaslant szükségessé tudni.

1. Abban az időben, midőn az Indiai kereskedés a veres, a közép földi tengerekben folyva, sodott, míg a Jó Reményűség foka, és az arva ki nyitott ut, valaminis Amerika is fel fedezte, nem volt, az Adriaticum Sengerről az E. szaki Tarsományokba szállított Levantai por, sikkaknak Depositoriuma Lőven vala, s innen szállítottak az uszán Lengyel, és Muszaka Országba minden mox colonialis név alatt esmérte, tes porcikák. Melly sokas bi' hajó kereskedés nem csak Cassának, Gericenik, és Bárszának gazdag pénz forrása volt, hanem különösen Lőve Varasán amjira fel emelte, hogy egy külön Kőz Bárszagsa formálna, s pénz verő műhelyébe sok pénz verne; a minc ex Lővenek, s az említett Városonak Archivális Chronikájok, és az azokból öfve fejedezett Bárszai által írt imas könyvek is nyit, van birongizják. Muszán, és üresen maradván a meg most is ferm álló Házak alatt lévő Bolhazásos, és akkor Depositoriumul szolgáló üregek.

A későbbi időkre a fenn nevezett Váro, sok Sileziába, Saxonába, és Lengyel Országba folytatják a kereskedést, mellynek fő ágai sette a Tokai borral való kereskede, de, sok szállókez birván az említett Váro, sok reherős Lakosai a Vleggalbján, a minc ex bőven elő van adva a Tundományos Gyűjtés, mely 1825 évi elő kötetbe 64-45 dík lap, jain. Melly városoknak helyem, és arany pártomán fővő Fabrikáik is voltak, ne, veresszen Bárszán a Nemes Sánraug Sani, lianak.

Dívo emlékezeti Fejedelmink is igyekeztek a Magyar Országai Kereskedés viragoztatásán, a minc VI. Károly Császár által,

Kolávas



\*
 Utódára alatt Vagemoni Lotharine 1412 <sup>Dik</sup>  
 „Eszendőbe egy a fent nevezett Felségnek aján-  
 „lott könyvben adott ki: annak előtte pedig 1700-  
 „évek nyelven, és 1709-<sup>be</sup> Olasz nyelven éreke-  
 „sek nyomtatottak.) az Auszriai egész Biro-  
 „dalomba lévő folyó vizet kanálisok által  
 „leendő őfve vasoltságokról, és a Sengereket  
 „való egybevittekről, és az ezen ki, és be-  
 „hozható porcékáról, és termékeiről,  
 „valamint a kisebb folyó vizet a hajókázás-  
 „ra való alkalmasságokról, az ezen vizet  
 „ken lévő károkat okozó Malmoknak re-  
 „gulációjokról; és ezen szélnek elérésére járó,  
 „lotta a Felségnek, hogy az ezt munkába ve-  
 „endő Tervezéstől bizonyos privilegiumo-  
 „kat adjon, és költségeit vissza nyertesé-  
 „végett a vámokat bizonyos Eszendőkig em-  
 „gélje nekik által. Nevezett pedig em-  
 „litti a Dunának a Monuffal, Neckarral,  
 „és Rénuffal való őfve vasoltság, melly  
 „usoleo Németországban, Belgiumban, és  
 „Hollandiában keresniül folyván a Dalsium  
 „Sengerbe ömlik. A Dunának pedig az Al-  
 „riasiuum Sengerral való őfve vasoltság,  
 „a Rába, Ikava, és Dráva vizének őfve  
 „kötéseinek által javasolta, meg felelőn  
 „minden ellenkezésre, és Magyarhon ezek  
 „lehetőségükre nyilván meg musogassán,  
 „nyerés is mind magának, mind más Társa-  
 „ságoktól privilegiumokat, mellyeket az em-  
 „lített könyvből látni lehet.

Az állítja, hogy egy Hollandusokból  
 „állo Társaság ezen nagy Projectumot effe-  
 „ciálni akarván, csak azon mult el, hogy  
 „a Miniseriummal bizonyos dolgokban meg  
 „nem egyezhettek. — Az a nagy ut, melly Flor-  
 „vát Országból a Hegyeken keresniül ki-  
 „vált, Károl Császársal vette valamint  
 „eredes, úgy nevez is, de a melly most már  
 „últ Császárné nevéül Ludovicáról, Ludovi-  
 „ca utjának nevezetik.

Néhai boldog emlékezésű Maria The-  
 „rezia uralkodása alatt is a successionalis,  
 „és három Burku háborúk minden efféle  
 „comercialis ügyekesekes fikereslenekki-  
 „settek, kivéve, hogy Triestnek, és Ki-  
 „nati



nak szabad kiközi helye lett készítése, és  
nyújtása által az Auszriai Kereskedés nagy  
előmeneséle nyert. Ugyan ezen Haza bősé-  
s Árnyának, a Kinek uralkodása alatt Lengyel  
Országgal, egész Skizsiával, és Szaxoniával  
szabadon polgárosodott a Magyar Országi  
Kereskedés, lehet közzönni a Selmeri Bá-  
nya Akademia Fundálását, és sokillese,  
értése.

Néhai Szelvény II. József Nagy Fejedele-  
lem azon közhatalma munkába vett igyekeztetése,  
mellyel fogva a vízeknek regulációja, uszth  
szénálása, Commercialis Iracsasások, Magyar  
Országnak az Auszriai Tartományokkal sza-  
bad és uszthelő vámosok nélkül polgárosodó ke-  
reskedésének meg engedése, a Dunának, és a  
Szávának szabad, és a Dörökökhez menesse,  
és felváltó hajókázása által a Kereskedés  
könnyebbé, és virágzóbbá akarva semmi, a ke-  
gyesen halál meg akadályoztatva, mellyel  
előtte azon jót is seletekde Hazaunknak,  
hogy a Szepesegre, Sárosba, és Liptóba fons,  
és fons Mesterekhez küldé, kik az polgári,  
és paraszti Szányokax ezen mesteregyesébbben,  
és sebbben polgárosodó munkára tanított.  
sok, - és ezeth közzönhetjük mai időben a  
finomabb váfonsok, és Afzali készületeket.  
A Dunán, Szávan, és Lajpán való kereske-  
désnek sepe seerint a Száva vízébe lévő  
számsalan sokék, és fák által okozott  
akadályait lehet olvasni egy arról írt  
könyvbe.

Simse ugy a Bécsi Haza, Sevelekbe, és  
a Budai, és Bécsi sepe seerint elmult, réva  
seerint seerint álló Journalokba, vagy ujva,  
gokba, több magános indósittasokax le-  
het a Magyar Országi productumokrol,  
és kereskedésről olvasni.

Néhai Berzevizi Jergely Urnak igye-  
keztetése, és arról írt könyvei sokkal emere-  
seffebbek, minshogy azokrol hofzaffan kel-  
lene értekezni. Ezek leginkább a Szepesi  
Paprán, és Dunavess vizéin, a Szánon, és  
Vissulán Krakkó, Váro, Corn, és Danzig  
feli való kereskedés foglalgák magokba.

Igy.  
S



Így hát csak azokat említem, a melyek kö-  
 zönsegeffen nincsenek kiírva, t. i. hogy ma-  
 ga is személyesen Danzigba utazván, ott  
 Polgári Juss akar magának szerezni, hogy  
 a Magyar Ország Kereskedés ott lábra  
 állíthassa. Már alkalmassággal pedig  
 midőn Warsó a Prusziák el foglalták,  
 jó magyar borokat szállított oda. —  
 A mohani Ország Gyűlése alatt a Pümei Di-  
 strictus, és Város Kövéje Adamus András  
 Ur az Adriaticum Tenger felől való Keres-  
 kedésről adott ki egy Könyvet, melyről, mine-  
 hogy Törsenba volt kezelem meg fordul, csak  
 azt jegyzem meg:

a.) Hogy a hajoknak lovak által  
 való húzások, és azoknak uszók helyett a gör-  
 hajok sokkal jobbak, minthogy a víz görbe-  
 sege egyik, vagy más parson be folyó más  
 vizek, hegyi forrás pafusok, vagy vizeknek  
 közlése miatt a lovakat gyakran kell az  
 egyik parson a másikra szállítani, és hogy  
 a gör hajó sokkal sebesebben megyen.

b.) Hogy az Irlandusok, és An-  
 glusok mind a víz, mind a bé hozott hús-  
 olly ládába pakoltják a marine kamára,  
 melyek ezimel vagynak meg beletve, mel-  
 lyekből a levegő egy Anthea pneumatica  
 fejedelmével hűsők ki, amak usáma  
 pedig hermetice dugják be.

c.) A léleket való kereskedés.  
 hez pedig az Americanusi malmok leg  
 alkalmatosabbak lennének, amennyivel in-  
 kább, hogy mind ezek nem lehetetlenek. —  
 Ha Nemacsiunk a vas utakat, vas hidakat,  
 gör machinákat, és Hajókat Drama,  
 Perküne, és Brunel  
 tanítványai által épíltessék.

Most kegyesen uralkodó Fejedelmünk  
 alatt is áfarott Dersóól egy Canalis Magyar  
 Ország felé egynehány mérföldekre, mely ha  
 elkezdül volna a Rába vizével egyenesen  
 az Adriaticum Tenger felé vitt volna. Ugyan  
 ezen kegyes Fejedelm alatt kezdül elválni,  
 lecséss az a Dunas, és Tisza a Danubusba  
 öfere közi Canalis, mely az ő nevével Duna

Csator



wasornájának nevezzék.

A Pest felé menendő Skolnoki régi időben elkeresztet Canalicának kinyitására, és elvezetése véül is készült projektum Felsőjez Mátyás József Ö Hercegrege főfelügyelő, és Báro Bodmanikij József Commissariusága alatt, a ki a Bodrog, és Tisza mellyek Vármegyébe leveleket küldött, arról kérésre körvén, hogy a Bodrogon, és Tisza ezen Canalis fejedelmével Pestre mi haszna productumokat lehetne szállítani. A többek között nekem is szerkesztém levélben, azen tárgyba meg kéréseni, innen Beregh Vármegyéből mi haszna productumokat lehetne elküldeni Pestre szállítani; az en feleletre csak feleltem elő:

A Beregh Vármegye termékeny fekvése éppen komáromjában épen Galliciának, Lemberg a Hasárhöz közel fekvő Vereskehez, melly mellett ered a Sárosza vize, csak 18. mérföldnyire van, s attól a Vereskehez csak egy mérföldnyire egy Klimevitz a leg jobb szőlő uxor van készíve.

A Sárosza, ha a Körösiöl kifizetést, tarték, könnyen hajó kátharóvá veszték, hezték, annyival inkább, hogy most illy al, laposjában is sok bogyók, de, és ge, rendszerek szállídnak le mind a Dunán, lova Stidjából, mind pedig Skobárol.

Munkáson alul a Sárosza sok a, gakra ofalik, a mellyeken sok akkor le, hez a Bodrogba szállakon leereszkedni, ha a hó olvadásakor, vagy nagy effőzőkor a malom gasokat felhívul halladja a víz, mere körülbona Bodrogba, és Tisza alá való bogyák, koras sok akadályokkal, és nehézségek, kel nagyon ofave közzere.

Mellyre való névre a Munkási Ura. Dalom a Dobronynál a Sároszába egy Kerepesz vizet ofave közzere, és csak mellett Canalis által az a Tiszával igyekesett volt egyestteni, s emel fogva nem sok Lengyel Országának, hanem Beregh, és Ung Vármegyéknek is usat nyitni ezen a vízen a Kerekeszére, ha a Skolnoki Canalis elkeresztet volna.

Exen



Ezen a' város sok ezer máza Dohányt, sok  
 vaspáka, s' boróka leheze Budára szállisa.  
 ni, mellyeket most nagy költséggel kell Galli.  
 „criabol fektetnem oda viselni, valamine sok  
 fevő, bik, juhok, eger, kőris, nyír, mogya,  
 „ro hárs, és völgy fákat, és azokból készült  
 mindenféle fa egykőzőket, deszkákat, fen.  
 „deljeket, horvókat v. a. st. és a' vas hámot.  
 „rokból, és önmű műhelyekből került min.  
 „denféle vas egykőzőket, Romai Simsor,  
 Hammuravir, porcellán, és festő földeket,  
 malom köveket, savanyú vízes, affzu stit.  
 „vát, almát, Diót, gabona — és szilva  
 pálinkát, gubacsot, Len mag olajt, kü.  
 „lomb külömbféle vadakat a' bőséig, mé.  
 „ket, viaszt v. a. st.

Tudva van mindenk előtt, hogy ez a' jó De.  
 „jeveleni Budára, s' egykoromind telepítési  
 a' Dévi politechnicum Invenitumnak; a'  
 mellybe a' Természeti Historiának, Mecha.  
 „nicának, Chemiának, és minden más  
 „szeregeth minden ágai, s' nemei taníttatnak,  
 és a' mellybe az egész világról öfve fektett  
 Természetenek, és Fabrikáknak, mesteri.  
 „geth, Mineráknak, Metallumoknak,  
 Földeknek, és Soknak nemei, minden pro.  
 „duumok, és Machinák modellái a' Sta.  
 „mulóknak mutatattatnak. A' Goldmész,  
 és Hydraulicum Invenitum Budán, és az  
 Orvó mesteri (s' Tomstonfny) is O'felvi.  
 „genek közsönhesi letele, és tökélyesítte.  
 „ves.

Hogy a' Dunán már jók Hajók is jár.  
 „ni kezdenek, és hogy a' Dunától a' Moldváj  
 vas ut készült, mellyen a' Moldvával öfve  
 köttetésben lévő Albion, melly Saxonián,  
 „falvi Német Országon keresztül Ham.  
 „burg mellett omlik a' Bálticum Senge.  
 „rebe, nagy kereskedés lehet ivani, min.  
 „denek előtt tudva vagyon.

A' városnak regulációjokba, és a' Comercia.  
 „tis usalt készítettékbe a' mi wönkbe is több  
 Királyi Commispariusok parádornak.

Nagy haladásfajoz érdemel a' Felvi.  
 „gei Uralkodó Háznak az az Asyai gondoska.  
 „dára



"Dáma, hogy Európának vött a Világ más részei,  
"nek nevezetesebb kikötő helyet bíró, és más ke-  
"reskedő városait az ő Szanpából való alatt,  
"valói kereskedésnek alkalmasaivokra, és az  
"arokba magokat elő adó nehezségeit elcsinálni,  
"ekre meg hatalmazott Londonok sara, vött  
"minden udvarokba lévő Cs. Kir. Követség meg  
"vagyunk arra hatalmazva, hogy különös törse-  
"nekbe az Auszriai Aláttalálónak valamint  
"minden ügyekbe, úgy a kereskedés dolgába is  
"Párisfogai legyenek.

## II. Közönséges Törvényei a Kereskedő Nemzeteknek Országunkra alkal- "maktatva:

I. A leg okosabb, és egyetemes mind gazdagabb  
"kereskedő Nemzetek a világnak főjének, mely  
"kereskedés szabad vagy nem szabad valamely porci-  
"káknak, vagy Termékeiknek ki, és be hozni,  
"va, elvinni, és annak kis vám mellett va-  
"ló be és kivitelét meg engedték, a melyeknek  
"a mai időkben az Anglus Pallamentum, és Mi-  
"nistérium igen szép példáját adta. Meg kell  
"ugyan azt megjegyezni, hogy Anglia akkor vele-  
"kedett azt, mikor már az ő fabricái olly rő-  
"kellereffegre hagytak, hogy más nemzetek fab-  
"ricái az övéivel nem mérkőzhettek, és a mi-  
"dön már a Nemzet gazdag. — Midőn meg  
"Angliába a kereskedés, és a fabrikák állá-  
"porja kezdésbe vett, akkor tiak Anglus  
"hajón lehetett be, és kivinni a kereskedés,  
"beli tárgyakat, a mint ezt az Erzsébet  
"királyné hajózási törvénye nyilván mu-  
"tatja, melynek tulajdonosai voltak Anglus  
"török a Commerciumnak akkori, és kereskedő  
"virágzását.

Agy mozdította elő a posztó iparáról Ang-  
"liába az a horett Törvény, hogy minden meg  
"holt Embere Stanel posztó ruhába kellest  
"csinálni. A világi főjének meg ma is meg  
"van az idegen gabona bevitelének szer felét  
"való ványa azon az okon, hogy az ottani Döl-  
"Des Urak gabonája elkelhesse, és az áren-  
"Dávok boldogulhassanak, és élhessenek;

Francia Ország, Belgium, és nemelly  
"Nemzet Országai Parcományok meg most is  
"meg



meg sariják némellyekbe ezen siltó sítse.  
 „max, ambar a Dési Congressus az végére,  
 hogy az élelemre valóknak a Nemes Darro,  
 „mányokba való költsönös ki és bevétele, és  
 a Phenus vixen való hajókának szabad le,  
 egyen.

Ezen Hazaakra néve a posztó fabricák  
 sötétlőfittésére nem ársalmas siltó sítse.  
 „ma lenne az, hogy ha az Ország Gyűlése az  
 a Törvényt hozná, hogy minden magyar or-  
 „szági Lakos magyar fabricákból képele  
 posztó ruhát viseljen, minek számára ezen  
 szükségnek a felállítandó posztó fabricák  
 elege semének.

Az Aranytak, és ezútnak külső Ország,  
 „gotra való hasáratlanul szabad kivétel  
 mennyire legyen ársalmas, a magyar posta  
 sítke nyilván bizonyítja, a mint az az új,  
 „jabb példa Angliába is meg mutatja.

Leg nagyobb dívasba van az a siltó sítse.  
 „ma némely Városokba, nevezetesen Danzig,  
 „ba, ahol az oda vitt idegen porciák, és termé-  
 „vény a külföldiek sok vásár alkalmával,  
 „sajával kereskedik meg az idegenektől, és  
 nem ottani Lakosoktól, egyébkor pedig min-  
 „den kíméletlen a maga porciáját, és termé-  
 „ményét Danzig Brakirok bese hasá-  
 „rások kerébe edavaló Polgároknak által  
 erekseni, másoknak pedig araktól vásárol-  
 „ni.

Allyen siltó sítse az, midőn az ugyan  
 azon egy Szédelem alatt levő Provinciák a  
 magok Produccumait, és porciáikat e-  
 „gyikből a másikba vihetik, de külső Ország,  
 „ba nem, ahol azok ki amyi áron is el-  
 kelnek.

A siltó sítse mármint szokott  
 roffá kövességekhez úgy lehetne ki kerül-  
 „ha az efféle Daromanyok között a Kereskedés,  
 „re néve egyenlő reciprocitás volna p. o. mi-  
 „kor a magyar bor az Auszriai Provinciák,  
 „ba be vihetik, az fizetne több vámot, mint  
 mikor az Auszriai bor Magyar Országba, Gal-  
 „liciába, vagy más Daromanyba vitetik. Melly  
 reciprocitás



reciprocizás mindenféle termékeimre, és  
 szára, és porrákára is ki kellene szerezni,  
 „teni.”

Ezt a reciprocizást a Külső Országokra  
 nézve is ki terjesztésem igen hasznos volna,  
 a mint ezt Anglia, és nemelly Országok min.  
 „Deu más Nemzetekkel szokták, p. o. az  
 Anglia porrákájától nem fixet több vámsor, és  
 harminczadot a vele comercialis egyességbe  
 lévő Nemzet Földjén, mint ez a mennyiség fixet  
 porrákájától Angliába. — Itt pedig valamely  
 Nemzet vagy nagy vámsor vett, vagy egészen meg  
 silya nemelly porrákának, vagy productum,  
 nak beviselés, ugyan ez is az szokás a.  
 „mammak porrákaival, és termékeimreivel.  
 A Magyar bornak Durkoc, Murka, és  
 Lengyel Országokba való viselésén exim fű.  
 „sema fűzai leg értékenyebbül erxi a Itara,  
 mellyen csak comercialis Országok által  
 lehet segitteni, mellyeknek fundamentumok  
 a reciprocizás.

II., A piának értéke, és az aranyának, és  
 ezútnak más Szomszédosba való kiviteléről  
 hozott tiltott törvények szükségessé válik  
 a Baraso, vagy szer kereskedés, mellyről  
 a helyebb említett értékeimbe, kivált kép.  
 „pen a velink komexi Szakti Szomszédosok,  
 „ra nézve bővebben szólottam.

III., A Termékeimre, és fabrica.  
 „sumoknak belső consumptionja is egy fő vár.  
 „gya a Kereskedésnek, mellyen szűni való,  
 hogy csak úgy lehet elérni, ha van a consu.  
 „mens, azaz ha a fabricákba, Bányaikba,  
 és más dolgozó műhelyekbe sokan vagnak  
 a dolgozó Emberek, és a városokba ha so.  
 „kan vagnak a kézi mester Emberek. Eke.  
 „gyermel emlitem, hogy egy papai fabricánál  
 Gáson, és egy Karson fabricánál Saffinba  
 több ninte az Országba, azomba csak nem  
 minden Ember papai ruhát visel. A Gyap.  
 „ju külső Szomszédosokra viszik, és ott be.  
 „löle papai kiegészítik, és mind a gyapjú ki.  
 „viselés, mind a papai be hozására harmin.  
 „szadot kell fizetni, és az Országbeli  
 emel



emmel fogva a posztók sokkal drágábban lehet  
meg értékesíteni. Ennek meg akadályoztatására  
leg helyesebbnek is látnom azt, ha a Széchenyi  
arra vesztésnek, <sup>és kérésnek</sup> hogy nemelty conferáló  
Jószágok idegen Fabricánsoknak conferál,  
szenának, és azott szorgalmok által a mos,  
sani szükségem legesőre, és így a pénznek  
az Országból való kivisele meg akadályoz,  
szena.

IV.) A Françoise, az az: az egyik Ország  
bol a másik Országon keresniül viselni.  
kott portékák se a Granison, sem az Or.  
szágra bent leg kisebb harmintadot, vott  
ha lehet leg kisebb vámos se fizessenek,  
minthogy a spedirozó kereskedők, Darma-  
nyosok, Gardák, és Vendéglátók ezen  
visel által nem sok sokat nyernek, hanem  
ezen fuvarosok omia, a hol keresniül u.  
szenak, speculatiores portékák is vider.  
nek magokkal, melly jövedelem többet  
hoz be az Országban a consumis által,  
mint az ebből bejötti szokott váms.

V.) Az Essio, az az: az egyik Országból  
a másikba kivitelő portékák, és producum,  
mok vagy semmi harmintadot ne fizesse,  
nek, vagy csak keveset; mert először a kom.  
szed Nemzetek a nagy harmintad miatt ese,  
ket nem veszik, minthogy még a magok  
Országok is azoktól consumis kinselenek  
fizetni, és ugyan e miatt a sithos usakon  
való ki- és beviselék szaporodnak, mellyetth  
akadályoztatására sok költségbe kerülő  
felvigyázókak kell tartani. Azon jövedel.  
met, melly sokba kerül, leg rosszabbnak  
lehet mondani; másodszor mert a harmint.  
szad adminisztrációja a kormány sziknek  
a harmintad jövedelmének felében kerül.

VI.) A kereskedés sok ott virágzik, a  
hol a kereskedésnek semmi más határ ninc,  
tven szabva, hanem csak a concurrensia,  
az az: melly minden Fabricáns, minden Pro-  
ducum arra kinszeri, hogy különöffen jó  
producumokat, és fabricatumokat kipsi,  
szen, és hogy azoknak eladóiokra minden  
epközőket használnon.

VII.)



VII.) Minden kereskedésbeli viszonyok, és le rakasások a mennyire lehet elkerülendőnek.

VIII.) Ezen Principium nem egészen helyes, melly csak okból, hogy az Ország belső iparviszonyai elevenittek, minden külső Országiproducent, munkának, és porciának be vételeket silya, kivétel ally törvényes, a mint ezt az előjónak meg határozza, mivel ez a silalom a Producent, és Fabricánsok sanyavá, és reszke sepi, a ki minthogy bizonyos porciájára elkeles, a kül, roffu porciákra, és producumokra ki, vett. — Ha a belső Consumtioja az Országiproducentmainak, és fabricatumaiknak elő mondittatik, úgy más Országokból kives porciák, és producumokhozattatik be, ki, vala az ally mauriálékból ki, mely, lyekkel maga az Ország bővelkedik.

IX.) Mielőtt valamelly Országban a mi, veslen materia kivessék, hogy azokat elki, sáivve vegye viffa, az allyan Országban belső Consumtioja, és belső Commerciuma nincsen.

X.) A Gazdaság, Munka, és Hajóka, és belső Inspeciunak, vagy offojok millje, nek, a Keszthelyi, és Orári nemelly porci, kának, és producumok ki, behorára, vakeri való juralmak offozasáva a ke, reszkeves nagyon segitk elő.

XI.) A Kemek műveknek, és Termesztudományoknak a fő Városba nézésre való kivise, leti, és azokért a Producentnek arany, és éauor medailliaival való meg jutalmazása, taffa, és annak az egész Országban való hely, behaggo kihirdetése is igen nagyon mondija elő a Nemzet iparviszonyai igyekezése.

XII.) A Kereskedői költésnek meg hatá, roso, és elintezo Dorvinyonik nélkül. Lampia, riak Judicium: semmiféle Kereskedés nem virágozhat, minthogy a Kereskedőnek az obli, gale péna kifizetése, és adozságának hofa, vkar Procupus nélkül való meg vétele el mulkhasztannul sükkege van. És ha ez a Dorviny csak azokra vujud ki, a kik Lamp, biak, Seveleket irnak alá, vételezési

exerent.



keres minden mások praediciuma nélkül  
meg ehesíts. — Ha pedig a személyes szabad-  
sággal az Ország Törvénye keresi ezt a  
Törvény meg egyeztetni nem lehetne, az  
Erdélyi Országi Legitim Debisi rövid procedu-  
ra bevétele javaslanám.

XIII. Minthogy a kereskedők nagy  
szüksége van sütni, hogy valamint bent az  
Országba, úgy a kül vidékeken, és távolabb  
lévő Országokban is a Termésmennyetektől.  
és Fabricasumoktól minémű áruk, és ke-  
resek van, és vigye szükség lenne egy Nemze-  
ti kereskedő Társaság felállításánál.

XIV. Minthogy a gazdag Nemzetek  
között a kereskedés az egyes Társaság,  
ba való állások, és árukat által sorszik  
fel, és minthogy ezek Országunkba a pénz  
szüksége miatt kisvált reményűség van, azonban  
közönseges Nemzeti Fundus szintén ezen cél-  
ra fel állítva; tehát egy Nemzeti Banknak  
felállítására, melyben az Ország Gyűlése is kö-  
rekezik, felette szükséges lépni, mely a  
nagy kereskedők Cambialis Seveleir bevétele,  
és kifizetése, és a kereskedőkhöz ha porcikái  
készen, és productumaitokat kifizetési el nem  
adhatyák, pénzük kölcsön adhatyán, mint  
az Angliában most is meg történik. Ezen  
kereskedés segítő eszközökkel az érni  
el Hazaunk, hogy a kivisele a belső Ter-  
mésmennyetektől, és porcikáknak több, és  
nagyobb summa hozna be, az Országba,  
minsem külső porcikákért kiadandó, egy  
szóval hogy kereskedésünk mindenkör ac-  
sivanni lenne.

Ezek a Statusi illendő kereskedési kö-  
zönseges regulák, minthogy a specialis ke-  
rekezésbe, melyben az egyes kereskedőkre,  
és kereskedő egyesületekre kell bízni, ma-  
gát nem avashatja, és ha ezen közönse-  
ges comërcialis regulákat az Ország Gyű-  
lése a Felvételé Kezdet helyben hagyásával  
meg állapíthatná, így Országunkba is be-  
selyesedne a Tudósok mondaná, a kik azt  
sorszik, hogy az Embernek a meg egész-  
len ki nem pallérozott Országokban a ma-  
gát



„ga csméresü leg inkább az indusztriára kell fordítani, minthogy a telki kipalléroxod.”  
 „vágos a Tessenek (Mauriellen Cultur.)  
 mindenkor meg kell előzni. — Mellyből  
 következik, hogyha az Emberek a Comerci-  
 um által magokat jól bírók, magokat  
 telkiképpen is kifogják nevelni. — Így mi,  
 velle ki Florentinai, Anglián, és Fran-  
 zia Országok a Kereskedés, és Indusztria.

### III. A Kereskedés közönséges Pontyainak, és Tárgyainak leírása.

1. Az Auszriai Tartományok úgy mint  
 Austria, Cseh, és Morva Országok, Stiria  
 Carinthia, Tirolis, Istria a Littorale, és  
 Olasz Országi Tartományok, melyekbe Ma-  
 gyar Országból vitteinek:

a.) Gabona Buzsá (néha Olasz  
 Országba Sengeri is.) Zab, Árpa, mindeféle  
 kökelék (Auszriába Skén.) Bor, Pálinka,  
 Különb külömbféle szőlők, és fagygyuk, Sajt,  
 Suro, Reptőn és Len mag olaj, mindeféle hi-  
 zott Marhák (Auszriába apró marha, szar-  
 vók, vadak, és halak is.) Gyapjú, Dokány,  
 Mész, viasz, Körösbogár, Kendő, és mindeféle  
 mineralis productumok, Romai- és Közönsé-  
 ges Énő, hamuszir, Pékő, Salétrom, ésu.  
 Dávó (sal mirabile) mindeféle fanyag vi-  
 zek, metallumok, és vers pírsek. — Az Au-  
 striai fabricák számára pedig vörösfárány,  
 (cassanus tinctorius) Vörös festő fű (rubi-  
 ca tinctorum) iszav (isavis tinctoria)

b.) Austria kélen vagyon egy  
 fabrica, a hová Gömör Vármegyéből a Dob-  
 sa vidékén lévő Bányaikból kobolt érszeker  
 vifanek (mellyeket az Aerarium Komolukon  
 bé vált) mellyből ott a Smaltának minden  
 nemét kifátták, De korant sem olly sáskét.  
 keffen mint a Skatok a Freybergi vidé-  
 kéken, a kik azokkal a külső Országokon  
 kereskedés iranak. Ugyan abból a Smaltá-  
 ból képsül a kék keményítő is, valamint  
 a koboltból sublimáltak az Egér kö vagy  
 arsenicum is.

c.) A Littoralékból, Ham-  
 burgból, és Austria belső Tartományai.

bolg



„bol Magyar Országba hozatnak minden,  
 „féle colonialis porcelánok, kávé, cukor, és  
 „Díó, mindenféle fűszerelemek, Balzsamok  
 „olajok, fesső, és Orvosi fahejék, cochinnille,  
 „és annak preparatumai, Chinai Isterbashe,  
 „és Rebarbara, Stalhej, és halxir, min.  
 „denféle Fabricatumok, nevezetesen a  
 „porcelánok, pamutból, és selyemből készült  
 „materiák mindenféle nemei, vasznak. —  
 „A Minerale fabricatumokból, és metallumok.  
 „bol pedig kénese, és annak mindenféle prepa-  
 „ratumai, cinobrium, kék és zöld gálizkő,  
 „és a zöld gálizkő facsérének olaja (oleum  
 „visrioli.) válasszó-víz, quinquina, fehér plaj-  
 „vász, skalamia, aranyból, ezüsből, és drága  
 „kövekből készített Drágaságok, és Schmuckok,  
 „varga réz, és abból készített fűzőrök, és  
 „más nemtelen érzé nemekből való lakított  
 „dények, lámpások, és egyébek, úgy a vas-  
 „nak minden képményei Sziriacból úgy mint  
 „hordókra való abronchok, sok fajta exor ka-  
 „vák, és kapák, pléhek, Drótok, Cseh Or-  
 „szágból pedig vas öntött kemények, melyek.  
 „nek Depositoriumai mind Bécsbe, mind  
 „Pestben, mind Debreczenbe vannak. Ugyan-  
 „innen mindenféle sükrök, küköörörök fe-  
 „hér, és festett övek, és majmoxott övek.  
 „ból készült Drága kövek is számonosan  
 „hozattatnak be az Országba, amilyen, hogy  
 „vannak nem minden városokban, és savanyu  
 „via ferdő helyeken Cseh Országi övvel  
 „kereskedők, és övek köpörösök isalattatnak.  
 „Valaha nagy dívjok volt magyar Ország.  
 „ba is a Cseh Országi granatok, de a melyek  
 „most a módjól kimennek. A Bécsi porcel-  
 „lán, és a Cseh Országi fajance igen bőven  
 „hozatik az Országba, sőt a porcellán-föld  
 „is a Bécsi porcellán-fabrica sükrögére,  
 „és az arany, és ezüst olvasztására a péna-  
 „verő Itákba meg kívánszó dények (si-  
 „gillumok.) Bavariából Paffau vidékéről  
 „hozattatnak, melyekre meg lehet jegyezni.

1. Hogy az Országunkba Sopron mel-  
 „lett egy Bécsi Nagy Kereskedő Itának  
 „Cukor tisztító (refiniror.) fabricája,

„nák



„nál több nincs, melybe Driebe vett Cukor-  
 liszből főzi a Sápion mellett lévő Kössin Bő-  
 „nyából, forratt kössin sűrűvel a Cukros. Fran-  
 „xia Országba jár, vött Nemes, és Burkus Or-  
 „szágba is meg lehetősésként vagnak már  
 az edes Répa egy neméből (Aunkel Auben.) Cuk-  
 „ros készítő főző Otárok, a melyek nem roak  
 az Indiaihoz egészen hasonló Cukros, hanem  
 Sűrűs, a Rum-pályinka nemis, és marha  
 hivatalos edes is bőven producálnak. Nemes  
 Országba nemelly Jancsóffonyok is készítenek  
 már ebből a Répából Otári skükegére Cukros.  
 Ott a répa, azokon a termékeny homok Dom-  
 „bokon, a melyeken a Cukros sárga, és Gö-  
 „rög Dimye terem, nagy haszonnal lehetne se-  
 „nyesíteni, annál is inkább, hogy a Gabonának  
 ennek bővege miatt most nincs ára. A Cuk-  
 „ros főzni lehet kössinnel, vagy vöröfel, melyen  
 az Országba salátáso sarakba mindenütt bő-  
 „vegeffen lehet áfni.

2. Hogy a Bécsi Colonialis porrékakkal  
 kereskedő Otárok Londonba Commisariustokar  
 küldenek, a kik az Indiai Compániától veszik  
 licitasion a Colonialis porrékakat, melyeket  
 Driebe keresniül szállítanak Bécsbe, nevez-  
 „teffen az Indigót, melyet fekete minden kék,  
 és fekete porrá, panna, és folyom, ambar  
 Hamburgba is sok Cukros, és kávé, és más  
 Colonialis porrékak, nevezetesen a Otol,  
 „landustokot ide szállított fűszerfűszerek is  
 vesznek, és ezekről vásárolják azután meg  
 mind ezeket, már harmadik kézzel a Ma-  
 „gyar Ország Kereskedők.

3. Minthogy a Gyapjú Magyar Ország  
 Productum, és a panna Görög Országból magyar  
 Országban keresniül veszik az Auszriai Babi,  
 „cákba, ott készítenek azután a porrá, és pa-  
 „mus maseriáknak mindenféle nemei, a ki-  
 „bevitelére vámos, és harminczados, ezenfelül  
 még helybeli Contribucio is fizetvén, látni  
 való, hogy ezeket sokkal Drágábban kénsele-  
 „setünk meg vevet, mintha azok itt az Or-  
 „szágba készítenének, annálval inkább, hogy  
 Otárok Lakosságának nagyobb része porrá  
 ruhát visel, az Affronyi nem pedig többnyire  
 „re mind panna-ból készült maseriákba öl-  
 „vörködik, még a leány Cselékek sem vevén ki.



4. A Chinai Herba - Thee, a Rebarba,  
"rás, vizaholyagot, és más egyebet is Bro.,  
Diba közelebbre, és sokkal alacsonyabban meg  
szerezhetünk.

5. Sajnátkorva lehet az, meg emlíse,  
"mink, hogy egy Eperjes mellett lévő bört.,  
"képzettó fabricanál több az Országba nin.,  
"von, minthogy meg a Pesti gárdag börtke.,  
"faisó Timarokar a Fabricasok köze skam.,  
"látni nem lehet. - Immen van há az,  
hogy a Kordorány, Bagariai, mindenféle  
festett börtök, és fonsa salpakar répa  
sacrine Lengyel - és musaka Országból,  
répa sacrine Bésoból ragyunk kiválasztani  
meg szerezni, ambar Országunkba az  
ermek meg képzettévét, meg kívánsái  
mindenféle materialék, úgy mint: börtök,  
gubaro, Sölgysa héj, nyirsa héj, és abból  
égetett olaj, hal zsír, olaszlan mécs,  
simfó és a. k. börtön, és olaszlan salátszamat.  
- Ita az Anglus, és Musaka sarisó bört.,  
"rök, az Auszriai Tarsományokba, és Or.,  
"szágunkba képzettó gyenge börtökhez ha.  
"sonlissuk, a különböz szembesünö. Az  
Anglusok sölgysa héjából vizet képai.  
"rett, és sürűre főzött Extracsumos börtke.,  
"saisere hapsálnak, és az az Americai.  
"akul, és más Kemzetektől jó pénzre vi.  
"fak meg, minthogy Angliába a sölgysa.  
"kar csak a Királyi Marine episevire  
szoktak fordítani. Az efféle Extracsumos  
Harcánk sölgysa erdő répaibe könnyen  
lehetne képzetténi.

6. Francia Ország egy nagy városa,  
"nak Grenoblenak majd minden Lakosai  
"a leg finomabb képzettó képzettévét fog.  
"lalaroskodnak, és az oly tökéletességre  
"vitték, hogy nem csak Francia Ország,  
"hanem más Tarsományok is börtöknek  
"azokkal, mellyből nyilván ki jő, hogy ha  
"az emberek valamely fabricasumnak egy  
"nemere fordították figyelmeket, az hová ro.  
"vább nagyobb tökéletességre vikk, mint  
"p. o. a Florentiaiak a finom szalma ka.  
"lapok képzettévét, és az Anglusok minden  
"náló képzettó fabricasumok.



7. A felbujt említett Minerale productum,  
„mokat Országunkba mindfel lehet salátni, és  
erekből a felgyebb előt vámlait képménye.  
„kes magunk is képményünk; u. m.

a.) A Linobrium, és Kínfő több Vár.  
„megjékben salátnak, nevezetesen Jómör  
Vármegyébe, és nemelty réx nemü minerakban.

b.) A Kék Gáliskővec a Szomal.  
„noki, és Bepsterene Bányá mellett fekvő  
„gyrmu gyrmu nevü Bányákból kifolyó exment  
vizekből lehet főzni, ha a fa akokon a vité.  
„keten a Otusák által meg nem rikkattatott  
votna, és ha akokon a vitéketen a köfkenek  
felkeresnek, a melly majd minden köfserülesü  
hegyeken (elölz Gybmény) falkott lenni.

c.) A Köld Gáliskővec a Nagy Bányá  
„nyai vizes víz nevü völgyből, és Bányából kifo.  
„lyó vizekből, és Beregh, Kasztmar, Mára  
„maros, Skeper, Jómör s. a. t. Vármegyékbe  
igen bőven salátnak süntököl (Képményünk)  
(pigris) és mind ennek, mind a Búdos könek  
képményéből gáliskővec (oleum viridi)  
lehet képményi, melly nélkül sem a fessók, sem  
a Kalapások, sem a réxművesek, Pasikáriu.  
„vok, és chemiai fabrikák elnem lehetnek,  
és a mellyek mostanában köld gáliskővecből  
loch Ország, búdoskővecből pedig Déls Várofa  
képmi, és Országunknak el ad. A grispán.  
„rol bővebben falkottam felgyebb említett és  
„rekezesembe, mellyek minden falkottágyeken  
lehetnek képmittani, és most Transvaia Ország.  
„bol vefünk.

d.) A Skalamia saarvul, és más  
„állai rékerekéből, és huggból képmi, és  
„savanyuságos ádrán hoxa. — Ezt a régi i.  
„dóben Egyiptomból, most pedig Nemes or.  
„szágból, és Búdosból vefünk. Melly nélkül  
sem a Chemikusok, sem a Pasikáriuok, sem  
a fesső fabrikák, sem a réxművesek nem  
lehetnek.

e.) A fehér plajveix olomból,  
„esxerből, és grésából képmittik, mellyek falkott  
bőven salátnak az Országban, melly nél.  
„kül a Pissorok nem lehetnek, és a mellyek  
most Carinthiából vefünk.

f.)



f.) A Székely igen bőven találhatók Szabolcs, Bihar, és több vármegyékben, mind a savakba, mind azotnak kiáradás helyein, a hol az őfűve seprések, és kifőzetések. — A Beckelli földi sózó Kisb. Deb. rika 2-3 ezer mártat készített minden éft. sendőben, és Pestre külti, ambar a Szab. számos minden Chemiai ismeretlen kívül lévén, sok fa rezegecsével készített az, a földes uraknál ezen Savak kiáradásán. — A mulláskor az Északon és a Szabolcs Vármegyében olly bőven találhatók, ez a székelyi por, hogy ezenek lehetett egynehány garason emek vékajár verni, ambar a Magyar székely fellyül halladja ismétéségével mind az Egyiptom, mind a Levánta, mind a Spanyol, és Francia Ország, mely sok másféle földönknek nemeivel, és rezeivel van őft. ve keverve, még is a kereskedő Országokban emek sokkal nagyobb ára, és kelete van, mint a miénknek, minthogy azokban nem ismeresek. — Excel készítették a híres Deb. reszeni szappan.

g.) A Salerom: ez a Királyi Jász, sok köze keresik. Emek föld, és vízszint Házai Debreczenben, és Kálóba ragynak, ki Kazánok pedig sokat sejtél egész Szabolcs, Bihar, és más Vármegyékben. Ezt a Hadi-Kormány-Ékek bizonyos áron be sokra venne. Házboros időben annak az ára somvári, és más külső Országokban fellyebb sokott menni, mint a mosza. ni be vala, kereset való ára, de a mosza. ni bekefféges időben sokkallyebb külső Országokban az ára, mint a hogy most a Hadi-Kormány-Ékek ezt bevalya. — A Hadi deponitoriumokból ez a privatus pus. kapor malnak bírókornainak, és a keres. kedőnek fellyebb adódik el egynehány professummal mint a hogy bevala sokott. A Bányászott ellenben olcsóbban

adódik



adódik. — Ezen salernombul kétszül a valasz,  
 „só-via Kormosai Bányaiban, melyek az exu-  
 „sok az aranyból a pénzverő műveket elvé-  
 „lőszék, és melyre az arany, és exu-  
 „reszeknek, Kalapofoth, Pasikarinsoth, és  
 más Meker-Embereknek is szükségek  
 van. Valyon ezen Kormosai Bányaiban valasz,  
 „só-via Fabrician Kivül Országunkban le-  
 „gyen e más, az nem tudatik, azonban az  
 nemelty Apothecariusok is képzittik.

h.) A Szuda-só mind a Dindőskőre  
 forrásokból találtatik, mind a földből is ki a-  
 „vattatik. Ennek egy mint orvosságnak szokék  
 a Kelese, de nemelty Uveg Husák az ollyan  
 vidékeken, ahol a hamuszir inkább az  
 üveg olvasztásra fordítják hamuszir, vagy  
 fehérvő helyett. Ugyan ezen Dindőskőre  
 és más forrás helyeken az üveg penekőre, és  
 oldalára le ül, többnyire nálunk kihányattatik,  
 de mást mint Hálában a Póda, és Ska-  
 „lamia képzittetve használtatik.

i.) A Hamuszir az orvosságok hegyes  
 völgyes földön rézeibe főzöttetik, és annak az  
 Auszriai Tartományokban kivén a külső or-  
 „szágokra való kivisele bizonyos vilalom alatt  
 van, réze ezéért azért, hogy csak országba az  
 Uveg Husák, és fehérvő Fabrikák annak  
 szűkebbé fogyaszkodás ne lássanak, réze  
 ezéért pedig azért, hogy az Erdők a miatt ne  
 pusztítottassanak a mellyeket a Bánya Husák  
 székségére sokkal hasznosabbak lehet  
 fordítani.

k.) Kéi Uveg-Husák az emérek szok  
 ollyanok az a mi vidékünkön, a mellyek a csak  
 Országihoz hasonló üvegek képzittetnek,  
 és köpörülnek, a. m. Kasztmar vármegyé-  
 „be Erdőön, és Máramarosba Sétson, a  
 többiek többnyire vagy Közönséges fehérvő,  
 és üveg üvegek producálanak, Tükörök pedig  
 Erdőn az Országba schol sem képzitnek.

l.) Drága kővek millyen az Gyaly, mind  
 a nemes, mind a közönséges, az első kiváltság,  
 „pen Abauj vármegyében Kemence (Kam-  
 „nisi.) Vidéken, a többi pedig a Felki Da-  
 „nyai, Hegyaljai, és Beregh vármegyék he-  
 „gyeken ájnak, Máramaros, és Beregh  
 vármegyében



Vármegyébe pedig sifara gyöngy formájú fehér kristályok, melyeket ha a Damaink brüllé, anzerokott Diamant helyébe használnának, a csak péna az által külső Országokba ki nem merne.

m.) Vörös Granatokat a Szepesi Car., „páros hegyein az úgy nevezett Sölki völgyön, és köd granatokat a Dobosi hegyen, keu lehet találni.

n.) Minden fenn Porphirokat, Chalcedonokat, Jaspisokat, Achátokat mind a Beregh, mind a Lemplén, és Abauj vármegyei Hegyeiken, mind Stevesbe a Má, „sran még a szőlőhegyeken is szemlélni nem nagy újág. Tokosván, és Erdőbényén Lemplén vármegyébe még szőlőgások is azokból vagynak rakva. - Hozattattak u., „gyan külső Országokból kö köpförülők, és ezekből volt ezek ki porcelánokat, agymin pritiseket, gombokat, és egyéb csakódoke képzettek, de kelet az Országba nem volt, külső Országba pedig ki nem vicsor, „tek.

o.) Minden fenn Márvány kövek is hogy bőven találhatnánk Országunkba, mindennek előtt udra vagyon. Az mongyát, hogy Terentzi Irván Staránkfia, aki most nem rég jött haza Romából, olyan fehér Márvány kövek felsalálásával ke, „segerei magai, mint a Carrariai.

p.) A Porcellán föld ally, kö az Or, „szágba, többnyire köpon név alatt, hogy nemelty bányák, és pinarek is vagynak bele árra, és valóágos porcellán fabri, „ca még is az egész Országba csak egy vint, mellynél fogva porcellán edények sémöl kenselenütteink vermi. - Fehér agyag cserep edények képzettó műhelyek több helye, „ken vagynak, de a csak Orzági még mind ezeket fellül hallatja. - Ellenben az Ang, „lurok még a Schenhus is ally fél porcel, „lán fazekakba forik, a műlyenekből ké, „kültek azok a salok, és sanyérak, a mely,

lyek



„lyek ide Dauszigból kerültek emek elötte, a  
 mellyekből behorások most ilvén ragyon. —  
 Wegwood nevű Anglus elöben Tazekas,  
 az után Chemikus sok sok probakas révén  
 a suab mindenfélé földekkel, és az Anglus  
 porcellán maseriját felkalálván, ebből  
 Olasz Országba uszart, ottan a régi Hesperia,  
 „riai edényeknek formájokat meg vizgál,  
 „rán, és letajzolván, <sup>figy.</sup> Piffa jöven egy nagy  
 erdőbe selejvedt le, mellyből most már  
 Hesperia nevű város épült, ahol több  
 Fabricákba képzítetik az ő Saniwányi  
 által az Anglus porcellán, magának a  
 híres fekete porcellán képzítését iskeve  
 meg tartván, mellyet millionarius Siai  
 ma is folytatnak.

„Felső vörös, és sárga, sőt kappan —  
 és rajtuk török föld mind Templomban, mind  
 Bereghbon salálszik.

G.) A vörös, és az Országok sok  
 helyein salálszik edényekből olvasztatik, és  
 korároltatik, nevezetesen a Pánasba, Bi,  
 „har, Kashmar, Holom, és Skeps Vörme,  
 „gyékbe. — II. József Császár juralom  
 gyarant a vörös maseriját sokkal olcsóbban  
 adatta azoknak a kik épületeiket vörssel  
 földették. A nem régen végződött Francia  
 háborúk alatt nagy része a vörsek vör-  
 sűre veresre fordított, most pedig olly  
 nagy bővsége ragyon a vörsek, hogy a Ki,  
 „rályi Selveg a privatus Birokofolth in  
 meg engedti a magok Husaikba, s Stamon,  
 „aiba a vör olvasztás, képzítés, és az  
 aadal való kereskedés. — A Chinaiak a  
 vörös vörset már micolum metallummal  
 elegyítvén övre, abból olly fehér mesal,  
 „lumot képzítenek, mellyből edények  
 hasonló edényeket spinálnak. Komor Or,  
 „szágba ebbe most vörseknek probák. —  
 Udvari Secretarius Gerendorf Mr privile,  
 „giumot nyert Auszriában in armak (pak  
 pong név alatt) képzítésére.



v.) Quinkom ex ha a veres vexael öfä.  
 „ve olvasztatik, legra belöle a farga vex, a  
 mellyről fölébb emlékeztetettünk. Nagy-  
 Bányán annak nem régen olvasztó mühe.  
 „Ige volé, de minthogy el nem adhatták,  
 meg esküv. A Banasurban Hofman nevü  
 privatus Urbanius által annak készítése  
 folytatatik. Más városokban pléhéket  
 készítenek belöle, mellyekkel a Házak és  
 igen finyes pedlerettel szokták befedni.

s.) Rom: ex többnyire az arany, és  
 ezüst olvasztó helyeken a nemesebb mesal.  
 „lumoth elváltatására fordítatik, és ob-  
 „ból képzül arany a Glex. - Más részről  
 pedig frések, és golyósisok, edények, és  
 üstök készítenek.

t.) Az Antimonium, Vijamur, Nicel,  
vagy Nicolum, Chromvas a több efféle az.  
 „vagyokból kiharott metallumok, mellye-  
 „ket a régiak fél mesallumoth neveznek,  
 ámbar bőven saláztatnak, még is nem  
 sok keleset van az országra. Hanem in-  
 „kább kivánnak, de olcsó arany. A Chrom  
Oxid a porcellán fabrikák, az edények  
 xöl, varga, és veres festésre használtják,  
 melly már Országunkban is Hódvén mellett  
 Serpeninokóban saláztatott; - Templénben  
 en graphit, és antracit akadém, mely  
 eddig az Országban nem saláztatott.

u.) A Vas: ex a legműködősebb me-  
 „tallum az Országban igen sok helyeken képzül,  
 és oly bőv emek érve, hogy egész hegyek ob-  
 „ból állanak, mint Dobra mellett, és egye-  
 „bütt is refa szerte az anya föld alatt, vex,  
 „szerte mellyebben bőven saláztatik. Ebből  
 képzül az axél is, mellynek készítése az  
 Anglovok leg nagyobb vállalkozásra vitték,  
 utarmok a Hájér fabrikák, a homok föl-  
 „dünkre jön. - A vashól Angliába egész  
 épületek, Haasfelek, ajtók, ablakok ra,  
 „mai, hidak, usak készítenek amygira,  
 hogy a semerdek, és sok olvasztó mühelyek  
 mellett is, mellyek kiváltsággal Skótiában  
 vagnak, sok szék ezer forintra refának  
 Svécziából vasat. A Svécziá földelme egy  
 föld a raffal való kereskedés. Anglián u,  
 „sany



usán a vasnak, és az abból mesterségesen ké-  
szült porcelán helyének Durkó Sileria  
lehet sarkani, usánna Skajer, és Cseh Ország-  
gok kőesteknek, mi pedig ugyan azokat  
kövesni igyekeztünk, és örömmel jelenthetjük,  
hogy Zolym Vármegyébe is már képzült egy  
vas híd, és hogy mind Gömör Vármegyébe, mind  
a Nagy Bányai Districtusba asztal, és kassza,  
és képzésnek, de mind ezek mellett a kő, és  
bák mellett még olly eszközök az Országba a  
vas árá, hogy alig érdemlik meg a vas szét-  
költögetés, ha csak igen nagyban nem dolgoz-  
nak. A többi metallumoknak, melyeket új-  
jabbán fel találhattak, nem ismétlünk hol-  
tani szükségselet, minthogy kereskedésbe még  
nem jöttek.

X.) A selyem többnyire a paragon haza,  
sokszor Országból Ausztriába, melyben a  
Dél körül fekvő Fabricákba dolgoznak leg-  
inkább fel Országunk szükségére. — Még egy  
Hollandsz is nem az Országba, hanem Bé-  
be állított selyem fabricák, és árulók boltok,  
és ottan horgya le Debreczenbe vásári al-  
kalmasoraggal a selyem maszkák, bizonysá-  
san azért, hogy Bébe több, és ügyesebb Men-  
sere Embereket kap, és hogy ott a kereskedés  
nagyobb díjazás van. II. József Császár a  
Délre fekvő Vármegyékbe több olyan Embe-  
reket küldött, a kik a selyem-bogár, és Eper-  
fa tenyésztéséhez értenek, arra az ott lévő  
Lakosokat meg taníttatának. Ennek az Inté-  
sésnek legnagyobb sikere lett Várados Bi-  
har Vármegyébe, a hol a Vármegye selyem  
fabricák állított fel, a hová hordván be a  
vidéki Leányok a selyem bugékat, azokat  
selyem materiallel szerelték fel. Duda  
is állított fel egy selyem fabrica. Mára  
enyészték el ezen hazánk Intézetek, amek-  
ekait el halgatom, hanem csak az egy-  
zem meg, hogy az olyan Országba a hol  
a Részkeve meg serem, a selyem bogár se-  
nyesései, nagy folyamatra lehet, kivált  
ha a falusi idősök többnyire kegyességgel,  
liba, és pulyka őrzéssel elöltő gyermekek  
arral való bánás könnyű módjára, és annak  
termékenységére meg taníttatának. Arra az  
elképzelésre, hogy a selyem bogár tenyésztése a  
nemzeti spiritusunk ellenére van, ez a fele-  
let.



„Lé, hogy egy olly Nemzet, között, a hol a ké-  
„vesztő lélek, a mint ezt a közönséges váza,  
„rokba látjuk, olly nagy Divatban van, a  
„felgum selymesítés, mint sok háznak bi-  
„hajzó productum, amak spiritusának egy  
alkalysába nem lehet ellenére.

8. Az Triestii, és Siimeii kikötő he-  
„lyekből, és Olasz Országok granitai-  
„ról hozattatnak be Országunkba a Na-  
„rans, Cairron, Düge, Dorothea, Malova,  
„apó skollo, mandola, Skene Janos, Kunyer,  
„Eberhard, és az abból képzűlt fekete-  
„csukor, rickára v. a. v.

9. Az Olasz Ország, Tyroliai, és  
„Helvetziai Hegyekről hoztak a különb  
„különbféle szappant, hoztak, u. m. a  
„Skraikinót a Turini hegyekről, (melly  
„Ovár vidékén is képzitteik.) Crojer Helve-  
„ziaiból, Simburg Német Országból v. a. v.  
„mellyeket a Karpaszi, és más hegyeinken  
„képzíteni lehetne, amál inkább, hogy  
„Gömör, Liptó, Lólow, és több Vármegyékbe  
„már is sok jóféle szappant képzitteik.

10. Arra a kérdésre, hogy a Triestii,  
„Siimeii, és más Magyar- és Horvát Ország-  
„hoz hasonló kikötő helyekbe Itáliából  
„mivolta Termékenységek viettének ki?  
„meg felelni igen nehezen lehet, mivel erőt  
„a közönséges úrvágókba semmit sem olva-  
„nak, és amak Sajóroma egyedül csak a  
„Lameralis Környezeteknek küldödik meg.  
„Néhai II. Leopold Császár az általa tar-  
„tatott Díszának küldött sok kereskedési  
„Táblákhoz, mellyek az Auszriai Birodalom-  
„nak kereskedési tárgyait adják elő. Ezek  
„meg vannak ugyan nálam, de ha kíváncsi  
„és egynehány ékesítő olva a kereskedésbe  
„nagy változások estek is, mindazonáltal  
„jűközségnek varson a Magyar Kereske-  
„désnek 1777-ol fogva 1786. való díame-  
„statis Táblájához, és az abból képzűlt  
„Commercial Bilantoz ide mellékelni, melly  
„Táblából világosan ki jő, hogy az akkori  
„Magyar Kereskedés ékesítőnkint 4/50, 180%  
„jó forintokhoz hozott be mint acivum nye-  
„refféget. Kéris tapasztalásom szerint a kö-  
„vetkezőket jegyezhetem meg.



a.) Az ezen kikötő helyekből kiérő  
hajók rendjének és felépítésének, és ismételt dol-  
gokkal foglalkoznak meg rakodni.

b.) A Spanyol, és Amerikai Revolúció  
előtt Spanyol királyi hajók salán máj  
minden második évenként egy ké milliom  
forint árú nagyobb részei Szarai kényes  
vittek Amerikába, az ottani éretek amál.  
gamatiójára. - Most a Felvél parancs  
sajára ímte a Born amalgamatiója vé-  
sutt elő Magyar Országba is az éretek  
magokba foglaló éretekre néve.

c.) Szarai községek Szarai, és köd  
gálakövek is hordanak innen ki a hajók,  
mint Balassot, valamint más egyéb Szarai  
i, Larintiai, és Györii producumokat,  
fabricatumokat, és Magyar főt is.

d.) Ha csak Nemzeti kereskedők, vagy  
Kereskedő Társaságok a Szarai kikötő helybe  
hajókat nem építenek, akkor Magyar ver-  
ményekkel, ásványokkal, és képekkel  
nyelkek meg nem rakják, és a Világnak minden  
felé részeibe, nevezetesen az új világba nem  
küldik, és onnan az oda való producumokkal  
megrakva vissza nem térnek, addig semmi re-  
ményünk a Magyar Sengeri Kereskedés vi-  
rágására nem lehet, addig ezen tekintetbe  
Nemzetiünk más Kereskedő Nemzeteiről fog  
függeni, a kikől kérszen meg venni harma-  
dik, és negyedik kérsz jó drágán a szükségre  
meg kívánszó dolgokat. Hogy ez meg történ-  
hesen Karolváráig (i. e. Carlsbad) jó uszák  
kell kértetni, mely érelt a vas uszák sor-  
nálatásával a leg olcsóbban, és leg hamarabb  
lehetne elérni, mint hogy a Szarai vizen fel-  
felé való hajózáras része vizen a Törökök  
miatt, rész kérszen a vizebe lévő tőkék, és fák  
miatt felette veszedelmes. A Csupa vizenek  
hajózáshoz való része sok idő, és köl-  
tséges kíván, a projectala Canali, pedig Ma-  
gyar Országban kérszül meg több akadályot  
nak, költséget, és idő vesztést van alája  
vesse.

Ezen felül említett mód által ki lehetne  
arról elakozolni, hogy Szarai több hajók je-  
termenek meg, mint mostan, a melyek ez időbe  
inálly



inkább Tricsebe, és Velencebe könnék ki.

II. A második pontya a Magyar Keresz-  
tnek Dörök Ország, mely a Bodrogon,  
Tiszán, Drávan, Sáván, Szamoson, Körösön,  
és Dunán folytatásának a fekete Tengeren  
keresztül egész Constaninápolyig, ha a Du-  
na jobb partján lévő sok Dörök erősegek,  
akoknak commandiroró Baskai, perisokól  
való felügyelése ere nem akadályoztatnak.  
Sok élése, lakása, és más egyéb Magyar  
Országai természetmennyekes lehetne azon az  
azon Constaninápolyba szállítani, melyre,  
hisz most oda Odezbától, Moszkva Or-  
szágából, és Egyiptomból visznek. Vissza  
pedig ezen az azon sok Levántai porci-  
kakas lehetne Magyar Országba egye-  
neffen hozni, mely ut sokkal közelebb  
 volna, mint a moszami, mellyen a Leván-  
tai provincia Constaninápolyból, a  
viából, és Görög Országból az Archipe-  
laguson szállkozik, és Adriaticumi Tenge-  
ren keresztül kerülnek Elüméba, és  
Tricsebe.

Az Auszriai Tartományokból a Dunán  
Kömlinig többnyire lőházon Dörök Országba  
visznek csak Országi Öregesek, Besszi porcellánok,  
örökös, és más porciakakak, Erdély, és Oláh Or-  
szágban keresztül kassikát is, és a Külső Fe-  
jedelmek követtyei Constaninápolyba több-  
nyire ere az utobbi utat választják. —  
A Dunán gyakorolvaszások hajókakának  
Hannákra nézve az a hajóna is lehetne,  
hogy azon sok jöfőle Magyar borokas  
lehetne a fekete Tengeren Országig szállí-  
tani, és akokas a Tengeren Moszkva Or-  
szág minden Tartományába szállíttat vinni.  
Hogy a Vág, Jaram, Rába a Dunába  
folytak, és hogy ezeken sok fa, és vas  
belső keresztelési dolgok szállíttatnak  
lefelé, mindennek előtt tudva van.

III. A Magyar Országi keresztelésnek  
harmadik pontyai Lengyel, Burkus, és Mosz-  
ka Országok. Lengyel, és Moszkva Országba  
a keresztelés Magyar Országból ezeken a  
vizeken lehet folytatni.



1.) A Szepesegről a Polná, és Dunavics  
vára, és a skomerk Galliciából a Lán vizei a  
Váskulába egész Lengyel-Országban kereskedni  
szigig a Balcium Tengerbe, mellyen Petersburg,  
ba Moszka-Országba, Stockholm, Svédia, és  
Loppenhágába, Dánia, és sok más, és deli ma-  
gyar-Országai productumokat lehetne szállítani,  
ni, ha kereskedésbeli alkudozások kötnek,  
nek azokkal. Most Francia, Spanyol, Por-  
tugallia, és skizabeli borok vinnék ezen  
helyekre, Galliciába, és a Varfai Királyságban  
Kivén, ahol több Magyar Borok kelnek el.  
Sellyebb említett Berzevici Jergely Urnak  
az ezen kereskedésről szóló Traasaujai et.  
ról borok értekeznek, valamint az en sellyebb  
említett értekezésben is.

2.) Beregh Vármegyéből a Vereckei  
Pápas a Galliciába érkező Dinszer vizein  
csak 10-12. mérföldnyire van, melly Lengyel,  
és Moszka-Országban kereskedni Ocsa mel-  
lett a Teker-Tengerbe foly. A Dinszerben  
Magyar-Országait igen jól képzett szőlő  
és vörösek. A Galliciai Gubernium regén  
igyekezik Galliciába is, hol még csak skála-  
kon lehet a Dinszerben menni, ezt hajókat,  
használni tenni, de még hozzá nem fogtak.

## A Passusok.

Marmarosról fogva egészen Árva  
Vármegyéig sokféle Passusok vannak ki Len-  
gyel-Országba, a nevezetesebbek:

1. Marmarosba a Körösmentei, ahol most az er-  
náltatik.
2. Bereghbe a Vereckei, mellyről alább bőveb.  
ben fogok értekezni.
3. Ungvárba az Ukrói.
4. Kemplébe a Viravai, Cserepái, és Szepkai.
5. Sárosba a Várfai Dukla, Lemberg, és  
Krakó'feli.
6. Szepesi a Magyarai Krakó'feli.
7. Liptói } Krakó'feli
8. Árvi } Krakó'feli
9. Trencsini Magyar Bradi, Morvába.
10. Nyitrai } Holini Morvába.
11. Pozsonyi }
12. Kőrmendi Székely. — Az Auszriába vinni  
Passusok mindra ragynak.



V. Nemelty akadályai az Industriának, és a Comerciumnak azokon kívül,  
mellyek a közönseges Kereskedés Törvényeinél sub № II. előjötték.

1. A Compozeptoratus a hol proportio  
 nincs, minthogy ha valamellyik Birsokok és  
 Fabricai, vagy más Economialis Intézetek  
 akar fel állítani, a többi által abba aka  
 dályosztatik, melly akadályhoz tartoznak  
 a közös Erőök is.

2. A Vámok szabotása, kiváltképpen az  
 olyan hidakon, mellyiken a Földes Urak és  
 magok költségein építenek, és a mellyek röb  
 nyire kuszá vonó Aréndások kerébe kerülnek.

3. Az állandó hidak a nagy vízekben való  
 nem léte, mint p. o. Namény mellett a Si  
 „szán csak Otidason lehet járni. Persen, és  
 Poonba pedig csak nyárra áll fel a hajó  
 hid, sélbe pedig a jég, és raj által meg  
 van akadályoztatva az által meneset.

4. A folyó vízeknek szűkzávalósága, és  
 arádása, és tavargósága p. o. Naményről a  
 szárazon egy nap alatt el lehet menni Sökaj  
 „ba a midőn a Sifkán erre 8. napok kívánta  
 „nak.

5. A Puskák, a mellyek sok hasznos ha  
 „tanak ugyan a Birsokokosok, azokon sok ma  
 „hátat, és juhokat tenyésztve de nagy kár  
 „és, hogy ha a más Civilisált országok  
 példájára azok impopoláramának, a Lőke  
 „re termelés, és a márkának ipállon való  
 tartatása szokásba jöme, nem sokkal na  
 „gyobb haszon követhetne e abból? Kivált  
 „képpen ha a Magyar Országban általán  
 „sok tavak le tavoltatának, az által  
 is igen sokat nyerne a Haza.

6. A Creditumak gyenge lábón álló  
 volta, a melly erős lábón nem állhat az ol  
 „tban országba, a hol egy aignidi Debisi  
 „pörz több Gyémántig kell folytatni, és  
 a hol a papíros pénznek ingadozó bevése  
 „katt lemmi.

7. Az utak, mellyek rossz szerűségű  
 „nálatlanok, és minden évszázadok után  
 járhatóslanokká letének, rejt szerűsége  
 „hol a kívánatlansággal való nem gondolat,  
 és azoknak nem reparálása.



8. A jó Vendégfogadónak még a Com.  
„mercialis usakon is riska voltok, és a levők,  
„nek is többnyire sifszáslan Keido' arrenda.  
„vokra való birattasások.

9. A Kőbátoroságnak sok helyeken  
még most is tiános volta, mely azt okozza,  
hogy az uszók kereskedő nagy félelmek Kőre  
küntelen mind uszani, mind meg halni, attól  
reszkedvén, hogy vagy keményébe, vagy jó.  
„szágába karosittatik meg, a mint ezt a  
Debreczeni Nagy Várra jövő, és menő Ke.  
„reszkedők történetei bizonyították.

10. A Mesterseges találmányok Céh,  
„találóiinak adott privát privilegiumok  
nem voltak az, hogy nem árvalmások, vőt  
hazavonok, és fűkészesek: De valóban sem.  
„mi sem akadályoztatja annyira a Ke.  
„reszkedők, mint az olyan privilegium, mely  
valamely keménynek adódik, hogy a Haza  
Termésményeinek ez, vagy amár nem is  
egyedül ö vehesse, és adhatja el, mert en.  
„nél fogva ő hasárolta meg mind a bevé.  
„rel, mind pedig az eladás árát, látni va.  
„ló, hogy az egésznek károsodni kell, és  
váltak emek van a mások kárával haszna.  
Ide varoznak a Csehbeli privilegiumok  
is, (melyek minden kimivelt Országokba  
már cseppeltek, itt nálunk is II. József  
Császár alatt elöröklötték.) azon az okon,  
hogy a Csehbeli Mester-Emberek mindán  
az, hogy azon kívül senkinek Mesterseges  
úrn nem szabad, vesül vesik hivatalbeli  
kötelezések, csak Legényekkel dol.  
„gossznak, magok pedig a bor mért, és má,  
múlato helyeken söltek el haszáslanul az  
idők, és azonba é miatt a jó igyekvésű Mon.  
„ter Legények is a Csehbe való állásba  
akadályokat vesnek, a kik jobb, és alkat,  
„maszabb mester mivelis képzésének,  
és azokat a Kőjó előmozdítására inkább  
elkerjeszhetnek. - Sőt a Csehbeli privile.  
„giumok egyenesen ellenkezesek a mostani  
fjósomával, mellyel fogva a mestersegek  
„be újat felfedezésnek exclusivum privilegi.  
„um adottatik a nélkül, hogy az Csehbe  
bállami kinseleritternek.



11. Az ugy nevezett Steti- és Országos Kis  
Városi gyakran előforduló vásárok csak az,  
kor fogtak meg főmni Országunkba, midőn az  
Industria, és Commercium olyan lábra állt itt  
is, hogy mind az eladó eladhatósága eladmiraló,  
jót, mind a vevő minden nap, és mindenütt meg  
vehesi a neki szükséges dolgokat; - akkor a  
kiborló társaságok, Csipkészek, Lévidők  
s. a. t. oda háza dolgaikkor látnak, és  
a nép egyik vásárról a másikra való más-  
kalással nem fogja az időt haszontalan  
elvesztegetni, ellenben a nagy Nemzeti va-  
sárok, mintyenek a Lipzsei, Frankfurti,  
és Országunkba a Pesti, és Debreczeni,  
melly helyeken a külső Országai Kereskedők  
is meg szoktak jelenni, igen hasznosok, és  
szükségesek.

12. A külső Országai Otakunkba meg for-  
dult tudós Utazók azt mondják, hogy a  
különb külföldi vallásbéli Telekesezek,  
sőt külföldi időkben szerelkezni szokott  
ok Impek is nagy akadályára vagnak  
az industria, minthogy a Kő-Nép  
mind az Ura, mind a maga Impek meg tart-  
ván, annál fogva a munkától elvonattatik.  
Igen jó volna tehát a most külföldi idők  
ben tartani szokott kereszén Impekkel  
egyesíteni.

13. Bölte Széjdelmünk a Otakán já-  
rónak veszedelmes, és alattavalóinak kár-  
okozó voltát által látván azt meg tiltotta.  
Eppen ilyen tilalomra kellenek melletk  
a Lotteriák is, a mellyekben sok Ember  
pénzét beadván, jövőre forrót a rak, és  
biztonsalan forra bízza. Sehet reménye-  
ni, hogy Nemzet industria, kimívelődése,  
vel ennek is vége lesz.

VI. A Veretakei Passus által Lengyel, és Morzsa Országokba  
ki nyitandó kereskedésnek Argumentumai, Datumai, és Datumai.

Beregh Várnagyának geographica  
felvétele névbe u. i. m. a melly Szasmar  
a Skilagyag, Bihar, Szabolcs, Lempén  
mindenfélre gabona nemével, jöfélé bo-  
rokkal



„rokkal, sok arany, és érex producumokkal  
gazdag Vármegyékkel határos, melyekbe a  
feljebb említett Kereskedés sárgyai felszál.  
„tasnak nevezessék:

a.) Szaszmár Vármegyének hegyes, nívó  
szertűs Nagy- és Déli Bánya vidékeiről  
sok arany, és ezüst vere pént, gléi, és néha  
vén is vészik Lembergbe a Kereskedők, és  
Pénzváltók által Nagy-Károlyon, Debreczen,  
„en, Tokajon, Káspán, Szerjészen, és Váraspán  
keresik nagy költséggel, a midőn ezen Bá-  
„nya Városok Munkáson keresik, mely-  
„he csak 18. mérföldnyire van Nagy Bá-  
„nya, sok költségek, és mérföldök meg ki-  
„méllefeivel szállitashatnak ezen Producum,  
„mokat Lembergbe.

A' Erőf Károlyiak Erdőli üveg hu-  
„sajok, valamint a Máramaros Várme-  
„gyébe fekvő Déli Lameratis Kúza is  
vén fehér, és pallérozott üvegek készit.  
Az Erdélyi, és Szaszmár Vármegyei borok  
is ezen az uson könnyen szállitashatnak.  
„nak Galliciába.

b.) A' Homokos Szabolcs Vármegye,  
„be maga a Termékek készitése uson, mely-  
„be a Gabonának mindenféle neve, és Do-  
„hány bőven terem, valamint Salétrom,  
és Soda is itt mint a Kereskedés fontos  
sárgya bővőggel készitessék.

c.) Zemplén Vármegye nevezessék Tokaj,  
Bodrog, Kerekezen, Sárospal, Lombar, és Mád,  
melyek Szabolcs Vármegyének somkővidékében  
feküsznek, a Hegyaljai jöfélé borokat Be-  
„reg Vármegye keresik Lengyel, és Orosz  
országokba ezen az uson könnyű móddal el-  
küldhesik.

d.) Maga Beregh Vármegye is bővelkedik  
jöfélé borokkal, minéműek a Beregh-Iszóni,  
Mátrai, és Ung Vármegyébe a Szerényei, és  
Ungvári, bővelkedik pálinkával, gyümöl-  
„tvel, aszalt szilvával, Dióval, Almával és  
Körvéllyel. Az áfrányi képményekből  
Romai Simfóval, Hamursirral, melyek  
moss is a Vereskei passuson szállitashatnak  
Galliciába.

e.)



e.) És a midőn Beregh Vármegye határa,  
 „sol fogva Lembergig, és amann Lengyel-, Orsz.  
 Orszag nevezetes Városaiig Brodij, sőt Be-  
 „reghe is egi a Kamennyig, már nagyobb re-  
 „skins el képzül a kívánság is, látni való,  
 „hogy a Vereckei passzus a robbinék min-  
 „denek felett elibe lehet semmi, amnyival  
 inkább, hogy:

1. <sup>1200</sup> Ambar nincs is még min-  
 „denütt el képzülve a földött az, még is a Gal-  
 „liciai Kivók ezen a Vereckei passzuson  
 „kivánság minny 2000. hordó bor, a midőn  
 „az Urvoki passzuson alig meg ki 70 i 80.  
 hordó bor.

2. <sup>2000</sup> Hogy a Császari egy neve,  
 „ett Appalto <sup>baldo</sup> skamara való Galliciai Dohány,  
 „és a Kasonaság öltöztetése meg kívánság vá-  
 „kon ezen az uson skallitaike szoktak.  
 „reken Petre.

3. <sup>3000</sup> Hogy Moldvából, a Bako-  
 „vinából a hírtó ökrök, valamint a Remunda  
 „lovak is ezen a passzuson szoktak elhajtani.

4. <sup>4000</sup> Hogy Galliciai Kereske-  
 „dők ezen az uson vízik porcskákat Debrecen-  
 „be, és az ott vásárlottakat ismét viffa, mely-  
 „ekből meg settnik, hogy minn Geographiai, minn  
 „Kereskedési tekintetben révén, Nagy Bánya,  
 „nak, a Skilágyoságnak, Nagy Vácának, Deb-  
 „rekennek, és Tokajnak fekvése, és a Vas-  
 „sú mindeniknek elibe hág, minthogy más  
 „passzusokon vagy nagy kerüléssel, vagy sviná,  
 „lással uson gheik meg a víset. Sőt maga  
 „Bécs is Pesten, Tokajon, és Munkácson Kere-  
 „sül Lemberghez ezen az uson 17. mérföldel  
 „van közelebb, minn Gallicián, és Morva Or-  
 „szágon Kereskél.

5. <sup>5000</sup> Itta a Trauxia háboruk  
 „álal a Skolnokul Pest felé menendő Cana-  
 „linak el képzítettve meg nem akadályozza.  
 „vódott volna, és egy már Canalis álal a  
 „Latorizaf. mely a Tisza felé csak minny  
 „800. öltöztetése foly el, és a mellyre csak két  
 „kapu kívánság meg:) a Tisza felé Ungh-  
 „vár Vármegyibe fekvő Csap nevű Dalu mellett  
 „őfave költetése, nem csak a Galliciai Ke-  
 „reskedésnek,



„vesztésnek nyitódna ut, Iest felé ezen Vercs,  
 „kei passzvon által, hanem az Ország alsóbb  
 részeire is sok házi egykötő, és épületek va,  
 „lőfak, u. m. gerendák, Deszkák, fa edények,  
 Abroncsok, Lövendelyek, Leírak, foltok és más  
 Karok, fűkerek, és sok ezer öt tűzi fák  
 szállítottatásának le ezen a vízi úton. Ne,  
 „vesszen Berekh Vármegye sok az Al-földön  
 kúrok, és fűkerek, pályókák, és a fák gyű,  
 „mőkös szállítatásnak le.

fel felé.

(Czár), Gondolom innen továbbá az, hogy Galli,  
 „cianak szállatnak járható folyó vizre a Dniester,  
 „mellyen Odeszába el lehet menni.) csak az. mess.  
 „földnyire foly el a Vercs-kei passzvon, és hogy  
 a nevett Kereskedő Városból Magyar Országunk  
 mindenféle termékeimre el lehet szállítani  
 „Muska Országunk felvált részeire a Dniesteren,  
 hogy Berdisov Város, ahova sokan eladók,  
 és vevők vették át a hordami, Longyel, és Moor,  
 „ka Országunk minden termékeimre, mint,  
 „egy az. mess. földnyire van csak Bródi Városból,  
 hogy Bródi, és Odeszába a colonialis por,  
 „sikak, úgy mint Oukroz, Kávés, Süpörke,  
 „mor, fűkerek (pigmensum) ezeken kívül  
 Anglus, Francia, Német, és kivált az Or,  
 „skagi porcelánok, Chinai orvosságok,  
 p. o. Rebarbarák, Maschuk, Chinai Thee,  
 „egyetekes — prímek, gyapjú, különb kü,  
 „lombféle bőrök, nevességek kordorány,  
 fagyus, rizs, méz (mellyekkel a Bródi,  
 „Lembergi Kereskedők Auszriába, és annak som,  
 „külvágába nagy, és hástan Kereskedésük is,  
 „nek, és a melly Magyar Országunk Kereskedés  
 a Magyar Kereskedők által is folytatott hama.)  
 ezeken kívül Ökrök, és Lovakak rék kerim  
 „alsóbban lehetne venni, és kerim Magyar Or,  
 „vági productumokért fel lehetne venni,  
 hogy Skánok Városán mellett már a szállatnak  
 elpiro, azon alól pedig hajókákhoz fák  
 vizre Vercs-keihez mint a több az. mess. földnél,  
 és Krakó, Varó, Dorn, és Danczig Kereskedő  
 Városok mellett folyó, a Balcicum Tengerbe  
 ömlő Vixulába vutak, mondom mind ezek  
 a Vercs-kei passzvonak a többiek felé  
 elvőgez adnak. Végre

vevő



1809. Gondolom révén azt is, hogy a  
 Weivöl Munkácson keresztül egész a Galli-  
 cia határához közel fekvő Polena nevű  
 falunál elmenő az egynehány apró Domb-  
 kas, és halmokas kőrén, mindenütt fűszá-  
 gon megyen, és hogy ezen az úton csak két  
 nagyobb hegyetem úgy mint a Rongyilán,  
 és a Galliciával határos Beorkivem kellen  
 által menni, ebből is a Vereckei passus,  
 nek a többi felett való' elövége sámbesün,  
 melly allitáson igaz volna vagy csak onnan  
 is meg látatik, hogy minden a Munkács,  
 mint a Strausniak fővezérsége 1809-  
 évi Ezeröböl Galliciába vonván, és ott a Re-  
 volutio kőrén, a Ferdinánd Herceg Ár-  
 mádjá magát viffa vomi kőselemtetett,  
 a Galliciai Igazgatónak minden Deposito-  
 riumat, a Generalis Comandó, a nevett Ár-  
 mádnak minden hadi eszközei, a Galliciai  
 Császári Gubernium Caffaja, a Kálazos Hát-  
 Caffaja, a Depositorium, a egyéb effelék  
 ezen az úton, a passuson szállitattak Nagy-  
 Isch, és Sileiai fekeretken Munkácsra,  
 innen Beregh, a Szabolcs Vármegyén keresztül  
 aul egyenesen Nagy-Várádra, mint bátor-  
 ságos helyre.

### A Vereckei út mérföldjeinek összehasonlítása más utakkal.

Munkácshoz mind Nagy-Bánya, mind  
 Debrecen, mind Tokaj 18. mérföldnyire van:  
 Munkácshoz Semberg 28. pórsá mérföld, kö-  
 veskereteken Nagy-Bányához, Tokajhoz,  
 és Debrecenhez Semberg mint. több, 46. pórsá  
 mérföldnél. Ellenben Nagy-Bányához, Nagy-  
 Karoly, Tokaj, Kassa, Eperjes, Bácsa, és  
 Dakla felé Semberg 85. pórsá mérföld, Deb-  
 recenhez Kassa, és Duklán keresztül 71.  
 a Tokajhoz csak ugyan Dukla felé 62. pórsá  
 a mérföld, mellyekből következik, hogy a  
 Nagy-Bányától átvagyó productumok vité  
 a Vereckei úton 39. pórsá mérföldet nyer  
 meg, a Debrecenből jövő 25. öt, a Tokajból  
 menő pedig 16. öt. már ha az Urjoki passus  
 aul hasonlítjuk össze a Vereckeiével.

Tokaj



Tokaj a Nagy Mihályon kereszül jöve költött  
 uson Unghvárig 14. é oman Sembergig 38.  
 mérföld, kövesséképpen Tokaj az Urjoki  
 Papsze felé Semberghen 9. mérföldet van so.  
 "vább, s hozzá járul az is, hogy se innen sem  
 sul Unghkon Galliciába az ut meg nincs el.  
 "kezdve, és mind a mellett is, hogy a Kincstár  
 az Urjoki Papsze kedvére az utra már sok  
 ezer forintokat költött, még is mind Magyar  
 Országba, mind Galliciába sok mérföldet  
 kellene még az szmáltsani, midőn ellenben  
 a Vereskei Papszhoz közel eső Klineon  
 Stelyegéiről fogva egész Sembergig költött,  
 és jó állapotba varrt az van. Vagy az ugyan  
 Kempen Vármegyéből a Bodrog közön keresz.  
 "sul Unghvárig rövidebb, de szmáltsan az is  
 is, illyen a skürnyegi az is, de ezek az utak  
 a Bodrog, Ungh, Ondava, s Soplya vizet által,  
 és ezek gyakori kiáradásait által sokszor  
 megsérteknék.

Viraván, Cseréskun, és Szarphon keresz.  
 "sul is járhat némely arra lakó Suvarokot  
 Galliciába, vagy Szarka Városába, vagy Dubla  
 felé, de ezeken az utakon is a Soplya, és La,  
 "borz miatt, a mely vizet gyakran kell  
 kereszül menni, minthogy Szarphozig min.  
 "venek meg szmálva, az általjárás gyakran  
 meg akadályoztatódik.

# VII. Össze hasonlítás a Magyar-Ország Kereskedésnek más Nemzetek Kereskedésével.

I. Itt lenne már annak a helye, hogy a Ma.  
 "gyar-Ország Kereskedés a más Nemzetek Keres.  
 "kedésével össze hasonlítsunk, hanem minthogy  
 a miénk honnyi Kereskedés bilanciai tábl.  
 "lái kezeimmel nincs enek, és minthogy a  
 "alatt ide mellikeli tábla ex clott 30. é egy,  
 "nehány Szeműökkel volt állapotján az  
 "elő a Magyar Kereskedésnek, a mely az a  
 "latt az idő alatt sokat változott, csak a kö.  
 "vessékendőkét jegyzem meg.

i. A Luxus az Országba nevelkedés, ebből  
 az lehet ki hozni, hogy a miatt több pénz megy  
 ki miénk időben mind a Colonicális, mind más  
 porcékákért, mint ennél clott. Ellenben







th, neve,  
es, melly,  
sok jon,  
mirel  
Orskagi  
Kerefke.  
es varmi  
arokba  
mellett  
in tabb  
manyok.  
ival bo.  
anyokk  
Serme.  
jollet.  
bb grada.  
mercium,  
iragras,  
mae or.  
e ide jgy.  
Ujrag  
abol. Sti.  
bnak 1823.  
diamerati,  
lvani sefken  
146.  
148.  
150.  
153.  
157.  
174.  
184.  
182.  
187.  
180.  
1,000.  
2,185.  
2,855.  
2,855.  
2,880.  
2,628.  
ilesten

|                              |   |   |   |            |
|------------------------------|---|---|---|------------|
| Kesäulesten vas, es arzet.   | " | " | " | 857,954.   |
| Olom, es fzet.               | " | " | " | 261,219.   |
| Ki kfejstet, es nyero bor.   | " | " | " | 304,514.   |
| Ngerez, es Kijarto munka.    | " | " | " | 95,002.    |
| Vaszon, es Damafke.          | " | " | " | 2,243,591. |
| Grönlandiai Exekhal Keir.    | " | " | " | 23,856.    |
| So.                          | " | " | " | 166,850.   |
| Anglus ki sfejstet falezron. | " | " | " | 01,902.    |
| Selyem kefismenyek.          | " | " | " | 991,638.   |
| Skappan es Gyereya.          | " | " | " | 163,990.   |
| Ki sfejstet Exukor.          | " | " | " | 711,208.   |
| Kespilesten Kiv.             | " | " | " | 109,158.   |
| Gyazm kefismenyek.           | " | " | " | 6,044,731. |

A Kivitel Sumaja. " " " 32,374,622 2/3 fons  
Sterlinges.

A bevitel ugyan Diamerati calculus  
exerens sefken az usolso harm  
Gyazmobe. " " " 35,060,606 2/3 fons  
Sterlinges.

A nevezett Ujragnak ugyan ezen Darabja.  
ba a 112. lapon jelenstet, hogy Februarius  
4 dik napjan 1826. a Londoni Bankba Deli  
Americabol ket fsekereu 28. Torma arany,  
es ekusot erkezett meg. Ugyan csak a harodik  
Darabba a 25 dik lapon az iratik, hogy a Kori.  
sammiai Igazgatäs 1822. Ept. 4,500,000.  
Crancaal vitte alabb azt az adot, a mellyet a  
Hajokra a Tormak skamokhoz kepesek vetett,  
es az ujjabb idokbe korott skamos kereskedesi  
Oracsansok alkal a Nemzeti Käsalo'k hajt.  
nara eddig adni szokott privilegiumokat el  
sörlette.

2. Franxia Orzag Külo' Keres.  
kedes a Revolutio, Kojrinak elvekre, Ha,  
polcomak continentalis fjozemaja, a habo.  
ruo Refrauratio meg sokkentette, de az usol.  
vo' sja bekefsejzen Gyazmobe kereskedese  
nem csak ymett felemellette, de a belso' in.  
dupria is benne nagyon elöl mozdittatott.  
A Franxia hajokaraasi kereskedese ha  
1824 dik Gyazmoben 3955. Nemzeti, es 6008.  
idegen hajok kívántattak.

3. Hamburgba 1825 be  
81,000,000. fons nyero Exukorok hoztak.



4. Sz. Petersburgba 1825<sup>be</sup> 1863.

Hajó' érkezett, és 1889. érkezett el omén. A Musz.  
"ka-Orkági Productumok kivisele ebben az  
Értékben 20,000,000. Rubellel háládva fellyül a  
savalis.

5. Amsterdamba 1825<sup>be</sup> 1866.

Hajó' érkezett be.

6. Fricokere névre nem ismerek  
egyebet annál, a' mi a' közőnséges kereskedő' lly.  
"cég 22. Darab 99. lapján van feljegyezve,  
hogy a' a' Levantimbol Pampus, Vadsáfrán, narancs,  
olaj, és makrola skollók hozatattak; és a'  
28<sup>ik</sup> Darabba' a' 124<sup>ik</sup> lapon, hogy a' vadsáfrán  
ára fel ment, a' pampus pedig lecsett, sorab.  
"ba' millyen ára volt a' szüzenek, Mandolá.  
"nak, Marmának, Opiumnak, és Maasala-  
skollónak.

7. Nemesh-Orkágba Eberfeld

Varosába egy Rechneri Féli-Americai Re,  
"restkedő" Jászavág alatt fel, melly Nemesh  
Orkági Productumokat vésken Americába  
a' maga Hajóin már 4. Szeműök alsa, a' kö.  
"restkedő" Sajjeronn iskerés (mellyek köze  
Auszriából, és Esch-Orkágból 71,190. Tal.  
"lére erő porréka volt.)

|                                          |   |   |               |
|------------------------------------------|---|---|---------------|
| Vasörny, gallans, és czerua.             | " | " | 1,776,740.    |
| Gyapjúból képzűl porréka.                | " | " | 705,310.      |
| Pampusból képzűl porréka.                | " | " | 598,500.      |
| Egér, és fél velyem porréka.             | " | " | 240,970.      |
| Vas, arxél, és érx porréka.              | " | " | 122,500.      |
| Apróvágok, és tockélysegek.              | " | " | 40,290.       |
| Mindenféle orák.                         | " | " | 5,310.        |
| Borból képzűl porrékák, és prémek.       | " | " | 28,950.       |
| Kalapok, és prémek porrékák.             | " | " | 24,100.       |
| Papíros, kárya, v. a. v.                 | " | " | 30,650.       |
| Segyver.                                 | " | " | 115,280.      |
| Muavika epközők.                         | " | " | 22,000.       |
| Porcellan, és övez porrékák.             | " | " | 109,600.      |
| Essencia, bor v. a. v.                   | " | " | 25,000.       |
| Duxa lixar, és Duxa.                     | " | " | 28,100.       |
| Külömb külömbféle Dolgok.                | " | " | 60,400.       |
| Csaxaki Productumok, és ballax porrékák. | " | " | 24,800. ezüzt |
| Dallér árva.                             |   |   |               |



8. 1824 <sup>éve</sup> az észak Amerikai  
kivitel nett 75,986,657. Dollárokban.

9. A három fő kereskedő Nem.,  
„ ezek kereskedésének átlag hasonlító Sajtóro.  
„ ma ez:

|                                                  |                        |
|--------------------------------------------------|------------------------|
| Britannianak belső Kereskedésbeli értéke nékem „ | 8,701,850,000. francos |
| Franciaországé. „ „ „ „                          | 6,476,160,000. „       |
| Észak Amerikaié. „ „ „ „                         | 2,490,000,000. „       |

Külső Kereskedésbeli értéke.

|                            |                  |
|----------------------------|------------------|
| Britannianak „ „ „ „       | 1,894,275,000. „ |
| Francia Országának „ „ „ „ | 847,450,000. „   |
| Észak Amerikaiának „ „ „ „ | 786,991,000. „   |

Summa. 1<sup>o</sup> 10,496,125,000. — 2<sup>o</sup> 7,028,610,000. — 3<sup>o</sup> 3,279,991,000. franc.

Az originalis Productumok kivétel nékem.

1<sup>o</sup> 75,725,000. fr. — 2<sup>o</sup> 149,050,000. fr. — 3<sup>o</sup> 248,955,000. fr.

A feldolgozott porcékák.

1<sup>o</sup> 810,850,000. fr. — 2<sup>o</sup> 260,000,000. fr. — 3<sup>o</sup> 10,000,000. fr.

Időgen Productumok.

1<sup>o</sup> 252,875,000. fr. — 2<sup>o</sup> 52,000,000. fr. — 3<sup>o</sup> 142,000. fr.

A Kivétel egész Sumája.

1<sup>o</sup> 1,140,450,000. fr. — 2<sup>o</sup> 461,050,000. fr. — 3<sup>o</sup> 408,991,000. fr.

Ek a hivataltat tudósításokból merített  
átlag hasonlítás, igen inerepans átlagha „  
„ sonlításokra valóban alkalmasságos,  
és épkörs.

A Külső Kereskedés értéke ha a Lelkek  
számára ápródits fel. minden Anglus Lakosának  
80. franc jut abbal, Francia Országba 28-30.  
Észak-Amerikába 78. franc. Angliába a  
Könni Productumok bevé fel meggy 886,575,000.  
francos; Francia-Országba 409,050,000. francos,  
„ „ „ Észak-Amerikába 261,991,000. francos,  
Muská-Országba 201,400,000. francos, és  
ebbe a kétfélebe ez a proporció: Muszka  
Országba négy 1. Észak America 1 1/2. Francia  
Ország 2. Angliára 4 1/2.



2. Be' rekefsem ezen önkéntesem azokat  
 a megjegyzéssel, hogy a minap Londonba Pá.  
 „szaból” két Angliai Stajó érkezett meg Ma.  
 „gyar Ország” Kenderrel, a melly ott a kövön,  
 „ség” figyelemre nagyon magára vonat, mint.  
 „hogy ezen Kender ott még mind eddig esmé,  
 „veslen volt. Az Anglusok vasfaj, és kívásk.  
 „képpen vad Kenderből szokták a Stajókra  
 meg kívánsárok röghelesen sok köteleket ki-  
 „szíteni. — Megjegyzésre méltó még az is,  
 hogy Bérs be a Cs. K. Mexei Gázdagbéli  
 Sárvaság a helyem selymesítésére neave  
 olyan jóvalma lett fel minden Cs. K.  
 Sarsományokba, hogy a ki 1826. és 1827.  
 Gyarmadok lefolyások alatt szokába selymes.  
 „ett 10. font selymes produkál, 30. arany,  
 és ezüst medaillie, amak pedig a ki 1827-ig  
 Gyarmadok a szabad levegőn az Éperfaikon  
 selymesített 1. font selymes ad, amak 20. arany  
 és az ezüst medaillie lepx a jóvalma. Munkán,  
 die 21. April. 1826.